

ئەنجامى ھەلبۇزاردن و پرسى پېكھىننى ھۆكۈمەت

24-10-2024

نوسەرھەكان

زىيان رۇژھەلەت

كورتە : دواى دواخستىنىكى چەندجارە، ھەلبۇزاردن كرا و، تاقىكردنەوھى حىزب و لايەنەكان لەبارەى ژمارەى دەنگەكانيان كۆتايىھات، ئىستاش نۆرەى پرسىيارە سەختەكەى دواى ھەلبۇزاردنە 'ھۆكۈمەت كەى و چۆن پېكھىت؟' بېجگە لەو، ئەوھش گىرنگە داخۇ 'ئەنجامەكان چ و اتايەكان ھەيە و دەتوانن لەرووى سىياسىيەوھ چىمان لەبارەى داھاتووى ھەرىمى كوردستانەوھ پى بلىن؟' پېچەوانەى زۆرەى ئەوانەى پېشېنى دەكەن ماسۇنىكى نەفەس پىرووكىنى درىژ لەبەردەم بېت بۇ پېكھىننى ھۆكۈمەت، ئەگەرى ئەوھى زووتر لە جاران ھۆكۈمەت پېكھىت، زىاترە. بەلام بەرلەوھى باس لەوھ بىرېت، جارى گىرنگە چاوپىك بە ئەنجامەكاندا بىخىننەوھ. وا ديارە ھەندىك لە لايەنەكان تانەيان لەسەر ئەنجامەكان ھەيە، بەلام ئەگەر جارى ئىمە ئەو ئەنجامە بەرايىە بە بنەما وھربىگىن كە كۆمىسىوونى ھەلبۇزاردن رايگەياندووه، دەتوانن بېژىن ھەلبۇزاردن نەخشەى سىياسىي ھەرىمى كوردستانى نەگۆرى، بەلام سىكۆچكەيەكى بەھىزى لە پارتى، يەكېتى و نەوھى نوئى دروستكرد، كە دەتوانن زىاتر لە لايەنەكانى دىكە لەسەر رووداوهكانى ھەرىمى كوردستان كارىگەر بن. چۆن لە ئەنجامەكان تېبگەين؟ يەكەم: دەنگى پارتى لە ھەلبۇزاردن 2021دا لە ناوچەكانى دەوربەرى شارە گەورەكاندا زۆرتر بوو، بەلام ئەمجارەيان جوگرافىاي دەنگەكانى رووبەرىكى فراوانترى وھرگرتووه. لە ھەلبۇزاردن 2021، گەورەترىن تەگەرەى پارتى لە شوپىنىكى وھك ھەولېز؛ رازىكردن دەنگدەرى شارنشىن بوو كە بەپىي ئەنجامەكانى 2024، ئىستا ئەو خەمەى نەماوھ و لە ژىنگەى لادىنشىن و شارنشىنى پارىزگاگەدا، دەنگى زۆرى ھەيە و مشتومپەكانى سەبارەت بە پىگەى خۆى لە ھەولېز بە جورىك يەكلاكردەوھ، كە نىكەى 60 ھەزار دەنگى لە كۆى دەنگى ھەر شەش لايەنە سەرەكىيە رىكابەرەكەى زىاترە. لە دھۆك لە 2021 چەقى دەنگەكانى پارتى لە بەشى ناوھراست و باكوورى رۇژھەلەتى پارىزگاي دھۆك وھك قەزاي دھۆك - زاخۇ و سىمىل بوو. لە مىلى رۇژھەلەت و باشوورى پارىزگاي دھۆكىش، لە شوپىنەكانى وھك ئامىدى، دىرەلووك و شىلادزى ئاكرى و بەردەپەش ھىزەكانى دىكەى وھك يەكگرتووى ئىسلامى و يەكېتى تەگەرەيان بۇ پارتى دروستكردبوو، ھەرچەندە لەو شوپىنانش پىگەى بەھىزى ھەبوو، بەلام ئەمجارە زۆرىنەى دەنگەكانى سەرتاسەرى دھۆكى بردووه، بەجورىك زىاتر لە 140 ھەزار

دهنگى خۆى زياد كردوو و 268 هزار و 327 دهنگى له كۆى دهنگى هه موو لايه نه كانى ديكه زياتر هه ناوه. له سلیمانی و هه له بجهش گۆرانكارى كردوو، به گۆيرهى هه لېژاردنى 2021 و له كۆى هه ردوو شوين 7 هزار و 881 دهنگى زياد كردوو، به لام به راورد به هه ولير و دهوك، نه وه گۆرانكى گه و ره نيه. بو پارتى؛ ته م ته نجامه سوود و زيانيشى هه يه. قازانجى زورى كرد چونكه سه ره پاي ته وهى زۆره ي هه لمه تي هه لېژاردنى لايه نه كانى ديكه به شيوهى راسته وخۆ و ناراسته وخۆ دژى ته و بوو، 229 هزار و 963 دهنگى زياتر له هه لېژاردنى 2021 به دهسته هينا. له رووى سياسيه وه ته مه وا له شيعه كانى عيراق و ئيرانيش ده كات، هه ولى په يوه نديه كى به هيزتر له گه ل پارتى بدن، ته ويش له كاتى كدا له دواى هه لېژاردنى ته نجوومه نى پاريزگانى عيراق، ديزاينى سياسيه يانهى دوخى ئيدارى پاريزگا هاوسنووره كان له گه ل هه ري مى كوردستان له هيلى دپاله - كه ركوو ك - موسل، كه لكه لهى ديزاينى نوپى سياسى له هه ري مى كوردستانيش خستبووه سه رى هه نديك لايه نى نيوخۆپى و ده ره كى عيراق، كه تيدا پارتى لاواز ببت. له دواى هه لېژاردنى ته نجوومه نى پاريزگانى عيراق، سياسه تي تور كيا بو زيندوو كردنه وهى مؤدپلى نفوز له رپى تور كمانه كانه وه ته نجامى كى ته و توپى نه بوو. له كه ركوو ك، تور كمانى ك له ده ره وهى خواستى به ره ي تور كمانى بووه جيگري پاريزگار و، به ره ي تور كمانى به هه موو كانديه كانى خۆيه وه له م هه لېژاردنه ي هه ري مى كوردستان كه متر له 2000 دهنگى هينا، بوپه بايه خى هه ولير بو تور كياش وه ك تاكه شويندى گرنى له سياسه ته عيراقيه كه ي ته نقه ره زياتر ده كات. ته مه جگه له وهى به هوى ده ستپي كردنى قوناخى كى نوپى كرانه وهى كوردى، ته نقه ره پيوستيه كى زياترى به پارتى ديموكراتى كوردستان ده ببت. هه لبت ته نجامه كه زه ره ريشى بو پارتى تيدا يه، چونكه به هوى دابه شبوونى بازنه كانه وه ژماره يه كى به رچاوى كورسيه كانى پيشووى له ده ستداه، كه له وانه يه له دانوستانده كانى پيگه هينانى حكومه تدا به قازانجى نه شكيتته وه. دووه م: ته نجامه كانى هه لېژاردن بو يه كيتيش برده نه وه بوو. ته و حيزبه به راورد به سالى 2021، 193 هزار و 425 دهنگى زياد كردوو. پيده چى له هه له بجه دهنگى كه مى كرد ببت، به لام هه ر به يه كه مى مايه وه. له هه ريه ك له سلیمانی و هه وليريش نزيكه ي دووه هينده ي 2021 دهنگه كانى خۆى زياد كردوو. له لايه كى ديكه وه حيزبه جيا بووه وه سه ره كيه كان له يه كيتى، وه ك گۆران و به ره ي گه ل نه يانتوانى سه ركه وتنى كى ته و تو تومار بكن، به وه ش سه رو كى يه كيتى توانى له م هه لېژاردنه دا حيزبه كه ي گليريكاته وه، هه روه ها پيگه ي خۆى وه ك سه رو كى بى ركا به رى حيزبه كه ي، قايم بكات. بو يه كيتى، ده نگه ره ي نارازى له هه ولير ئامانجى كى سه ره كى بوو كه زور لايه نى ديكه ش چاوى تيبى بوو. له نيو ئيسلاميه كاندا كه ته وانيش چاويان له و ده نگه رانه ي هه ولير بوو، يه كگرتوو قه له م بازى كى گه و ره ي كرد و نزيكه ي شه ش جار ده نگه كانى زياد كرد، كو مه لى ئيسلامى له هه ولير جياوازيه كى ته و توپى نه كرد و نزيك له خۆى ماويه وه، به لام له وانه يه له بنه ره تدا بزاره ي ده نگه ره ي ئيسلامى له گه ل يه كيتى نه يه ته وه، سه ره پاي ته وهى له ماوه ي هه لمه تي هه لېژاردندا، سه رو كى يه كيتى ده يو يست سو زى ئيسلاميه كان رابكي شيت. بوپه ده توانين بيزين گه و ره ترين ته گه ره ي يه كيتى له هه ولير، نه وهى نوپ و ليستى به ره ي گه ل و ره وتى هه لو يست بوو. له نيو ته وانه شدا ته نيا نه وهى نوپ بوو وه ك ركا به رى كى گرنى يه كيتى له هه ولير خۆى جيگير كرد، كه سن هه لېژاردنه له دواى يه ك، ده نگه كانى خۆى له هه ولير پله به پله زياتر ده كات. كارنامه ي يه كيتى له دهوك شتى كى گه و ره ي تيدا نه بوو. به به راورد به 2021 ده و رى 3400 دهنگى زياد كردوو. هه رچونى ك ببت، ته م هه لېژاردنه تاقى كردنه وه يه كى گه و ره بوو بو سه رو كى يه كيتى بو ته وهى پيگه ي خۆى وه ك ده سه لاتدارى سه ره كى حيزبه كه ي جيگير بكات، به لام تاقى كردنه يه وه يه كى ديكه يشه بو ته دا سياسيه كه ي و چو نيه تي مامه له كردن به و هيزه ي ده ستى، له دانوستانده كانى له گه ل پارتى ديموكراتى كوردستان. سنيه م: كارنامه ي نه وهى نوپ سه رنچرا كيشه، له به رته وهى ته و جولانه وه يه سه ره پاي ته وهى پيكا ته يه كى حيزبى كارى گه رى نيه، كه چى له هه ر سن هه لېژاردنه كه ي 2018، 2021 و 2024 دا پله به پله دهنگى خۆى زياد كردوو، ئيستاش وه ك ته دريسى سه ره كى ئوپوزيسيونى سياسى ليها توه. چواره م: ره وته ئيسلاميه كان له هه ولير و سلیمانی به هيزتر بوون،

به‌لام له دهۆك له پاشه‌كشه‌دان. به ئه‌گه‌رى زۆره‌وه سىياسه‌تى پارتى بۆ به‌كاره‌ينانى په‌يوه‌ندييه نه‌رېتېيه‌كانى كۆمه‌لگه‌ وه‌ك كانديدكردنى خه‌لك له تيره و هۆزى جىاجيا، كارىگه‌رى له‌سه‌ر ئه‌وه هه‌بووه. چونكه هه‌ردوو‌كيان له يه‌ك هه‌وزه‌وه ده‌نگ ده‌به‌ن. هه‌ر ئه‌وه ده‌توانىت هۆكارى زىادبوونى ده‌نگه‌كانى نه‌وه‌ى نوێ له ده‌هۆكيش روون بكاته‌وه، كه زياتر له دوو‌هينده‌ى 2021 ده‌نگى له‌وى هه‌يناوه. واته له ده‌هۆك ئه‌وه ده‌نگه‌ره‌ى كه‌متر بايه‌خ به په‌يوه‌ندييه ئايىنى و خزماتىيه‌كان ده‌دات، رووى له بژاره‌يه‌كى وه‌ك نه‌وه‌ى نوێ كردووه. رېژه‌ى هاوبه‌شى ده‌نگى كانديه‌كانى سى لايه‌نى براوه‌ى بازنه‌كان پېنجه‌م: به‌پى ئه‌نجامه‌كان ده‌رده‌كه‌ويت؛ جگه له شوپىنكى وه‌ك هه‌له‌بجه كه ئه‌وېش ژماره‌ى ده‌نگه‌ره‌كانى كه‌متره، رېژه‌ى هاوبه‌شى ئه‌وه ده‌نگه‌ى كه كانديدى حيزبه‌كان هه‌يناويانه زۆر كه‌مه، ئه‌وه‌ش ده‌ريده‌خات له‌م هه‌لبژاردنه‌دا كانديه‌كان رۆلى سه‌ره‌كيان نه‌بووه، به‌لكو حيزب و له‌راستىشدا زياتر له حيزبىش، سه‌ركرده‌ى حيزبه‌كان ده‌ورى كارايان له گلي‌كردنه‌وه‌ى ده‌نگه‌كاندا هه‌بووه. شه‌شم: ئه‌وه‌ش ده‌ركه‌وت هاتوها‌وارى سۆشيالمىديا و هه‌بوونى فۆلۆوه‌رزى زۆر، كارىگه‌رىيه‌كى گه‌وره‌ى له‌سه‌ر ره‌فتارى ده‌نگه‌ران نيه‌. كه‌مى ده‌نگى ژماره‌يه‌كى به‌رچاو له بانگ‌خوازه‌كانى سۆشيالمىديا يان ئه‌وانه‌ى ديكه فۆلۆوه‌رزى زۆريان هه‌يه؛ ئه‌وه‌ى به‌روونى ده‌رخست. بۆچى له‌وانه‌يه حكومه‌ت زوو پېكبىت؟ خۆى له راستىدا حكومه‌ته‌كانى دواى هه‌لبژاردن له هه‌رىمى كوردستان هه‌ميشه زۆريان پى چووه تاوه‌كو پېكبىن، ئه‌مه‌ى ئىستاش هه‌روا ئاسان نابىت، به‌لام ره‌نگه به‌وجۆره‌ى جارى پېشوووش نه‌بى، كه ده‌مىكى درېزى خاياند چونكه: يه‌كه‌م: پېچه‌وانه‌ى ئه‌وه هه‌موو سىنارىۆيانه‌ى ريز ده‌كرين، يه‌ك سىنارىۆى سه‌ره‌كى بۆ پېكه‌ينانى حكومه‌ت هه‌يه. ئه‌وېش ئه‌وه‌يه حكومه‌ت به بى پارتى و يه‌كىتى پېكنايه‌ت. پارتى ئه‌مه ده‌زانىت بۆيه هه‌ر له هه‌لمه‌تى هه‌لبژاردنه‌وه تائىستاش هه‌ميشه ده‌رگايه‌كى بۆ يه‌كىتى به‌كراوه‌ى هه‌يشتووه‌ته‌وه. دووه‌م: مىكانىزمه‌كانى بېراردان له‌لای يه‌كىتى ئاسانترن له جاران، به جۆرىك له‌وانه‌يه له كۆبوونه‌وه‌يه‌كى لووتكه‌دا زۆر شت يه‌كلا بكاته‌وه. سېه‌م: به ئه‌گه‌رى زۆره‌وه به‌هۆى ئالۆزىيه‌كانى ناوچه‌كه، هه‌ريه‌ك له ئه‌كته‌ره ده‌ره‌كويه‌كانى كارىگه‌ر له‌سه‌ر سه‌ر پرۆسه‌ى پېكه‌ينانى حكومه‌ت، خوازيارى ئه‌وه‌ن كابينه‌ى ئه‌مجاره زووتر پېكبىت. بۆ حكومه‌تى عىراق، بۆ شيعه‌كان و ته‌نانه‌ت بۆ ئىرانىش له‌م كاته‌دا ناروونى دۆخى هه‌رىمى كوردستان ده‌توانىت رېگه بۆ گه‌رفتى ئه‌منى بكاته‌وه. هه‌ر له‌بنه‌ره‌تدا به‌هۆى شه‌ر له ناوچه‌كه، ده‌رفه‌تېكى نوێ بۆ كورد هاتووه‌ته‌پېش. سه‌رنجى لايه‌نه ده‌ره‌كويه‌كان جارىكى ديكه چووه‌ته‌وه سه‌ر پرسى كورد و بايه‌خى پېگه‌ى كورد له رووى سىياسى و ئه‌منىيه‌وه زىادى كردووه. بۆ يه‌كه‌مجار دواى 45 سال، ئىران كوردىكى سوننه‌ى كرده پارىزگار و په‌يوه‌ندييه‌كانى له‌گه‌ل هه‌رىمى كوردستانىش ئاسايى كرده‌وه. بۆ توركيه كه به‌نيازه قوناخىكى نوێ سه‌باره‌ت به پرسى كورد ده‌ستپېكات، ئاسايىبوونه‌وه‌ى په‌يوه‌ندييه‌كانى پارتى و يه‌كىتى و پېكهاتنى حكومه‌ت بايه‌خىكى گرنگى هه‌يه. ته‌نانه‌ت ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ش نه‌بىت، ديسان هه‌ر بۆى گرنگه، چونكه ناته‌بايى يه‌كىتى و پارتى ده‌رفه‌تى مانۆرى زياتر به په‌كه‌كه ده‌دات. چواره‌م: سالى داها‌توو هه‌لبژاردنىكى ديكه له‌پېشه و هه‌ردوولايه‌نى سه‌ره‌كى هه‌رىمى كوردستان ماوه‌يه‌كى كه‌مىان له‌به‌رده‌سته بۆ ئه‌وه‌ى جارىكى ديكه ده‌نگه‌ران به‌م شىۆه‌يه‌ى ئىستا رازى بېكه‌ن و، بۆيان گونجاو نيه‌ كاتىكى زۆرى ئه‌مه به گه‌فوگۆى پېكه‌ينانى حكومه‌ت به‌فېرۆ بده‌ن. له‌كو‌تاييدا، ناكړئ ئه‌وه له‌به‌ر چاو نه‌گرين كه فاكته‌رى كه‌سىش كارىگه‌رى له‌سه‌ر په‌يوه‌ندييه‌كانى يه‌كىتى و پارتى هه‌يه، كه له‌وانه‌يه گه‌فوگۆكان ئالۆز بكات. به‌لام ئه‌گه‌ر هه‌ردوولا له سه‌ر بنه‌ماى سوود و زيان بجولېنه‌وه، ئه‌مجاره‌يان پېكه‌ينانى حكومه‌ت له جارى پېشوو ئاسانتر ده‌بىت.

دوای دواختننیکى چەندجارە، هەلبژاردن کرا و، تاقیکردنەوهى حیزب و لایەنەکان لەبارەى ژمارەى دەنگەکانیان کۆتاییهات، ئیستاش نۆرەى پرسیارە سەختەکەى دوای هەلبژاردنە 'حکومەت کەى و چۆن پێکدیت؟' بېجگە لەوه، ئەوهش گرنگە داخۆ 'ئەنجامەکان چ و اتایەکیان هەیه و دەتوانن لەرووى سیاسییەوه چیمان لەبارەى داهاوووی هەرئیمى کوردستانەوه پێ بلین؟'

پنچەوانەى زۆرەى ئەوانەى پێشبینی دەکەن ماسۆنیکى ئەفەس پووکینى درێژ لەبەردەم بێت بۆ پێکھێنانى حکومەت، ئەگەرى ئەوهى زووتر لە جاران حکومەت پێکبێت، زیاترە. بەلام بەرلەوهى باس لەوه بکریت، جارێ گرنگە چاویک بە ئەنجامەکاندا بخشینینەوه. وا دیارە هەندیک لە لایەنەکان تانەیان لەسەر ئەنجامەکان هەیه، بەلام ئەگەر جارێ ئیمە ئەو ئەنجامە بەراییه بە بنەما وەرگیرین کە کۆمیسسیۆنى هەلبژاردن رایگەباندوو، دەتوانین بێژین هەلبژاردن نەخشەى سیاسى هەرئیمى کوردستانى نەگۆرى، بەلام سێکوچکەیهکى بەهیزی لە پارتى، یەکیتى و ئەوهى نوێ دروستکرد، کە دەتوانن زیاتر لە لایەنەکانى دیکە لەسەر رووداوەکانى هەرئیمى کوردستان کاریگەر بن.

چۆن لە ئەنجامەکان تیبگەین؟

یەكەم: دەنگى پارتى لە هەلبژاردنى 2021دا لە ناوچەکانى دەوربەرى شارە گەورەکاندا زۆرتر بوو، بەلام ئەمجارەیان جوگرافىای دەنگەکانى رووبەرئیکى فراوانترى وەرگرتوو. لە هەلبژاردنى 2021، گەورەترین تەگەرەى پارتى لە شوپنیکى وەک هەولێر؛ رازیکردنى دەنگەرى شارنشین بوو کە بەپێى ئەنجامەکانى 2024، ئیستا ئەو خەمەى نەماوه و لە ژینگەى لادینشین و شارنشینى پارێزگاگەدا، دەنگى زۆرى هەیه و مشتومەرەکانى سەبارەت بە پێگەى خۆى لە هەولێر بە جۆریک یەکلادکردەوه، کە نزیکەى 60 هەزار دەنگى لە کۆى دەنگى هەر شەش لایەنە سەرەکییە رکا بەرەکەى زیاترە. لە دەهۆک لە 2021 چەقى دەنگەکانى پارتى لە بەشى ناوهراسەت و باکوورى رۆژھەلاتى پارێزگاى دەهۆک وەک قەزای دەهۆک - زاخۆ و سیمیل بوو. لە ملی رۆژھەلات و باشوورى پارێزگاى دەهۆکیش، لە شوپنەکانى وەک نامیدی، دیرەلووک و شیلادزێ ئاکرئ و بەردەرەش هیزەکانى دیکەى وەک یەگرتووئى ئیسلامى و یەکیتى تەگەرەیان بۆ پارتى دروستکردبوو، هەرچەندە لەو شوپنانش پێگەى بەهیزی هەبوو، بەلام ئەمجارە زۆرینەى دەنگەکانى سەرتاسەرى دەهۆکى بردوو، بەجۆریک زیاتر لە 140 هەزار دەنگى خۆى زیاد کردوو و 268 هەزار و 327 دەنگى لە کۆى دەنگى هەموو لایەنەکانى دیکە زیاتر هیناوه. لە سلیمانى و هەلەبجەش گۆرانکاری کردوو، بەگۆرەى هەلبژاردنى 2021 و لە کۆى هەردوو شوپن 7 هەزار و 881 دەنگى زیاد کردوو، بەلام بەراورد بە هەولێر و دەهۆک، ئەو گۆرانیکى گەورە نییە.

بۆ پارتى؛ ئەم ئەنجامە سوود و زیانیشى هەیه. قازانجیکى زۆرى کرد چونکە سەرەرای ئەوهى زۆرەى هەلمەتى هەلبژاردنى لایەنەکانى دیکە بەشیوهى راستەوخۆ و ناراستەوخۆ دزى ئەو بوو، 229 هەزار و 963 دەنگى زیاتر لە هەلبژاردنى 2021 بەدەستھینا. لە رووى سیاسییەوه ئەمە وا لە شیعهەکانى عێراق و ئێرانیش دەکات، هەولئى پەيوەندییەکی بەهیزتر لەگەل پارتى بەدەن، ئەویش لە کاتیگدا لەدوای هەلبژاردنى ئەنجومەنى پارێزگاگانى عێراق، دیزاینى سیاسییانەى دۆخى ئیدارى پاریزگا هاوسنوورەکان لەگەل هەرئیمى کوردستان لە هێلئى دیالە - کەرکووک - موسل، کەلگەلەى دیزاینیکى نوێى سیاسى لە هەرئیمى کوردستانیش خستبووه سەرى هەندیک لایەنى نیوخۆی و دەرەکی عێراق، کە تیبدا پارتى لاوازبیت.

لەدوای هەلبژاردنى ئەنجومەنى پارێزگاگانى عێراق، سیاسەتى تورکیا بۆ زیندووکردنەوهى مۆدیلى نفوز لە رپی تورکمانەکانەوه ئەنجامیکى ئەوتۆى نەبوو. لە کەرکووک، تورکمانیک لە دەرەوهى خواستى بەرەى تورکمانى بووه جیگرى پارێزگار و، بەرەى تورکمانى بە هەموو کاندیدەکانى خۆیەوه لەم هەلبژاردنەى هەرئیمى کوردستان کەمتر لە 2000 دەنگى هینا، بۆیە بایەخى هەولێر بۆ تورکیاش وەک تاکە شوپنیکى گرنگ لە سیاسەتە عێراقییەکەى ئەنقەرە زیاتر دەکات. ئەمە جگە لەوهى بەهۆى دەستپیکردنى قوئاخیکى نوێى کرانەوهى کوردی، ئەنقەرە پێویستییهکی زیاتری بە پارتى دیموکراتى کوردستان دەبیت.

هەلبەت ئەنجامەکە زەرەریشى بۆ پارتى تیدایە، چونکە بەهۆى دابەشبوونى بازەکانەوه ژمارەیهکی بەرچاوى کورسییهکانى پێشووى لەدەستداوه، کە لەوانەیه لە دانوستاندەکانى پێکھێنانى حکومەتدا بە قازانجى نەشکیتەوه.

دووم: ئەنجامەکانى هەلبژاردن بۆ یەکیتیش بردنەوه بوو. ئەو حیزبە بەراورد بە سالى 2021، 193 هەزار و 425 دەنگى زیادکردوو. پێدەچن لە هەلەبجە دەنگى کەمى کردبیت، بەلام هەر بە یەکەمى مايهوه. لە هەریهک لە سلیمانى و هەولێریش نزیکەى دووهیندەى 2021 دەنگەکانى خۆى زیاد کردوو. لەلایەکی دیکەوه حیزبە جیابووهوه سەرەکییەکان لە یەکیتى، وەک گۆران و بەرەى گەل نەیاننوانى سەرکەوتنیکى ئەوتۆ تۆماربکەن، بەوهش سەرۆکی یەکیتى توانى لەم هەلبژاردنەدا حیزبەکەى گلێربکاتەوه، هەرۆهه پێگەى خۆى وەک سەرۆکی بن رکا بەرى حیزبەکەى، قایم بکات.

بۆ یەکیتى، دەنگدەرەى نارازى لە هەولێر ئامانجیکى سەرەکی بوو کە زۆر لایەنى دیکەش چاوى تیبیرى بوو. لە نێو ئیسلامییەکاندا کە

ئەوانىش چاويان لەو دەنگدانەى ھەولير بوو، بەگرتوو قەلمبازىكى گەورەى كرد و نزيكەى شەش جار دەنگەكانى زياد كرد. كۆمەلى ئىسلامى لە ھەولير جياوازيەكى ئەوتۆى نەكرد و نزيك لە خۆى ماويەو، بەلام لەوانەى بەنەرەتدا بزارەى دەنگدەرى ئىسلامى لەگەل يەكيتى نەبەتەو، سەرەراى ئەوەى لەماوەى ھەلمەتى ھەلبازاردنا، سەرۆكى يەكيتى دەيوست سۆزى ئىسلامىيەكان رابكيشيت. بۆيە دەتوانين بژين گەورەترين تەگەرەى يەكيتى لە ھەولير، نەوەى نوئ و لىستى بەرەى گەل و رەوتى ھەلوپست بوو. لەنئو ئەوانەشدا تەنيا نەوەى نوئ بوو وەك رەكابەرىكى گرنكى يەكيتى لە ھەولير خۆى جينگيركرد ،كە سن ھەلبازاردنە لە دواى يەك، دەنگەكانى خۆى لە ھەولير پلە بە پلە زياتر دەكات. كارنامەى يەكيتى لە دەھۆك شتېكى گەورەى تيدا نەبوو. بە بەراورد بە 2021 دەورى 3400 دەنگىكى زياد كردوو.

ھەرچۆنكى بئيت، ئەم ھەلبازاردنە تاقىكردنەوہەيەكى گەورە بوو بۆ سەرۆكى يەكيتى بۆ ئەوہى پينگەى خۆى وەك دەسەلتادارى سەرەكى حيزبەكەى جينگيربكات، بەلام تاقىكردنەوہەيەكى ديكەيشە بۆ ئەدا سياسىيەكەى و چۆنپەتى مامەلەكردن بەو ھيزەى دەستى، لە دانوستاندەكانى لەگەل پارتى ديموكراتى كوردستان.

سپيەم: كارنامەى نەوہى نوئ سەرنجراكيشە، لەبەرئەوہى ئەو جولانەوہە سەرەراى ئەوہى پيكاتەيەكى حيزبى كارىگەرى نيە، كەچى لە ھەر سن ھەلبازاردنەكەى 2018، 2021 و 2024 دا پلەبەپلە دەنگى خۆى زياد كردوو، ئىستاش وەك ئەدرىسى سەرەكى ئۆپوزىسيۆنى سياسى لپھاتوو.

چوارەم: رەوتە ئىسلامىيەكان لە ھەولير و سلېمانى بەھيزتر بوون، بەلام لە دەھۆك لەپاشەكشەدان. بە ئەگەرى زۆرەوہ سياسەتى پارتى بۆ بەكارھينانى پەيوەنديە نەريتپەكانى كۆمەلگە وەك كانديدكردنى خەلك لە تيرە و ھۆزى جياجيا، كارىگەرى لەسەر ئەوہ ھەبوو. چونكە ھەردووكان لە يەك ھەوزەوہ دەنگ دەبن. ھەر ئەوہ دەتوانيت ھۆكارى زيادبوونى دەنگەكانى نەوہى نوئ لە دەھۆكيش روون بكاتەو، كە زياتر لە دووھيندەى 2021 دەنگى لەوى ھيناوہ. واتا لە دەھۆك ئەو دەنگدەرەى كەمتر بايەخ بە پەيوەنديە ئايىنى و خزماتپەكان دەدات، رووى لە بزارەيەكى وەك نەوہى نوئ كردوو.

پينجەم: بەپى ئەنجامەكان دەردەكەويت؛ جگە لە شوينىكى وەك ھەلەبجە كە ئەويش ژمارەى دەنگدەرەكانى كەمترە، ريزەى ھاوبەشى ئەو دەنگەى كە كانديدى حيزبەكان ھيناويانە زۆر كەمە، ئەوہش دەريدەخات لەم ھەلبازاردنەدا كانديدەكان رۆلى سەرەكياى نەبوو، بەلكو حيزب و لەراستيشدا زياتر لە حيزبپش، سەرکردەى حيزبەكان دەورى كارايان لە گليكردنەوہى دەنگەكاندا ھەبوو.

رێژهی هاوبهشی دهنگی کاندیدهکانی سن لایهنی براوهی بازنهکان

رێژه (%)	ژماره‌ی کاندید	دهنگی گشتی	ژماره‌ی لیست	بازنهکان
1.28	72	256,813	129	سلیمانی
1.38	45	136,131	157	سلیمانی
1.24	71	57,832	190	سلیمانی
1.76	65	345,822	190	ههولیر
1.13	63	110,353	129	ههولیر
2.15	27	103,684	157	ههولیر
2.00	48	400,603	190	دهۆی
6.46	13	46,444	157	دهۆی
4.28	22	42,447	148	دهۆی
15.54	6	12,530	129	هه‌له‌بجه
15.25	6	7,847	148	هه‌له‌بجه
14.87	6	4,940	190	هه‌له‌بجه

سه‌رچاوه: کۆمپسییۆنی بلای سه‌ربه‌خۆی هه‌لبژاردنه‌کانی عێراق / ناوه‌ندی لێک‌وێنه‌وه‌ی رووداو

شەشەم: ئەوئەش دەركەوت ھاتوھاوارى سۇشئالمىدىا و ھەبوونى فۇلۇوھەرزى زۇر، كارىگەرىيەكى گەورەى لەسەر رەفتارى دەنگدەران نىيە. كەمىى دەنگى ژمارەيەكى بەرچا و لە بانگخوازەكانى سۇشئالمىدىا يان ئەوانەى دىكە فۇلۇوھەرزى زۇريان ھەيە؛ ئەوئەى بەرپوونى دەرخست.

بۇچى لەوانەيە حكومت زوو پىكىبىت؟

خۇى لە راستىدا حكومتەكانى دواى ھەلېزاردن لە ھەرىمى كوردستان ھەمىشە زۇريان پىن چووہ تاوہكو پىكىبىن، ئەمەى ئىستاش ھەروا ئاسان نابىت، بەلام رەنگە بەوجۇرەى جارى پىشوش نەبى، كە دەمىكى درىژى خاياند چونكە:

يەكەم: پىچەوانەى ئەو ھەموو سىنارىيۇانەى رىز دەكرىن، يەك سىنارىيۇى سەرەكى بۇ پىكھىنانى حكومت ھەيە. ئەويش ئەوئەىە حكومت بە بىن پارتى و يەكىتى پىكنايەت. پارتى ئەمە دەزانىت بۇيە ھەر لە ھەلمەتى ھەلېزاردنەوہ تائىستاش ھەمىشە دەركايەكى بۇ يەكىتى بە كراوہىي ھىشتووہتەوہ.

دووہم: مىكانىزمەكانى بىراردان لەلاى يەكىتى ئاسانترن لە جاران، بە جۇرىك لەوانەيە لە كۇبوونەوئەيەكى لووتكەدا زۇر شت يەكلا بكاتەوہ.

سئىەم: بە ئەگەرى زۇرەوہ بەھۇى ئالۇزىيەكانى ناوچەكە، ھەريەك لە ئەكتەرە دەرەكىيەكانى كارىگەر لەسەر سەر پرۇسەى پىكھىنانى حكومت، خوازىارى ئەوئەن كابىنەى ئەمجارە زووتر پىكىبىت. بۇ حكومتى عىراق، بۇ شىعەكان و تەنانەت بۇ ئىرانىش لەم كاتەدا نارپوونى دۇخى ھەرىمى كوردستان دەتوانىت رىگە بۇ كرفتى ئەمنى بكاتەوہ. ھەر لەبەنەرەتدا بەھۇى شەر لە ناوچەكە، دەرفەتىكى نوچ بۇ كورد ھاتووہتەپىش. سەرنجى لاىنە دەرەكىيەكان جارىكى دىكە چووہتەوہ سەر پرسى كورد و بايەخى پىگەى كورد لە رپوى سىياسى و ئەمىنيەوہ زىادى كرددوہ. بۇ يەكەمجار دواى 45 سال، ئىران كوردىكى سوننەى كرده پارىزگار و پەيوەندىيەكانى لەگەل ھەرىمى كوردستانىش ئاسايى كردهوہ. بۇ توركيا كە بەنيزە قۇناخىكى نوچ سەبارەت بە پرسى كورد دەستپىبكات، ئاسايىبوونەوہى پەيوەندىيەكانى پارتى و يەكىتى و پىكھاننى حكومت بايەخىكى گرنكى ھەيە. تەنانەت ئەگەر ئەوئەش نەبىت، دىسان ھەر بۇى گرنكە، چونكە ناتەباى يەكىتى و پارتى دەرفەتى مانۇرى زياتر بە پەكەكە دەدات.

چوارەم: سالى داھاتوو ھەلېزاردىكى دىكە لەپىشە و ھەردوولايەنى سەرەكىي ھەرىمى كوردستان ماوئەيەكى كەمىان لەبەردەستە بۇ ئەوئەى جارىكى دىكە دەنگدەران بەم شىوئەيەى ئىستا رازى ببكەن و، بۇيان گونجاو نىيە كاتىكى زۇرى ئەمە بە گفوتوگۇى پىكھىنانى حكومت بەفېرۇ بدەن.

لەكۇتايىدا، ناكرى ئەوئە لەبەر چا و نەگرىن كە فاكترى كەسىش كارىگەرىى لەسەر پەيوەندىيەكانى يەكىتى و پارتى ھەيە، كە لەوانەيە گفوتوگۇكان ئالۇز بكات. بەلام ئەگەر ھەردوولا لە سەر بنەماى سوود و زىان بچولئەوہ، ئەمجارەيان پىكھىنانى حكومت لە جارى پىشوو ئاسانتر دەبىت.